

# MARINE SPATIAL PLANNING

# FROM GHENT TO THE WORLD

Prof. dr. Frank Maes
Faculty of Law and Criminology
Ghent University



# ZONING PROBLEMS (1999-2002)

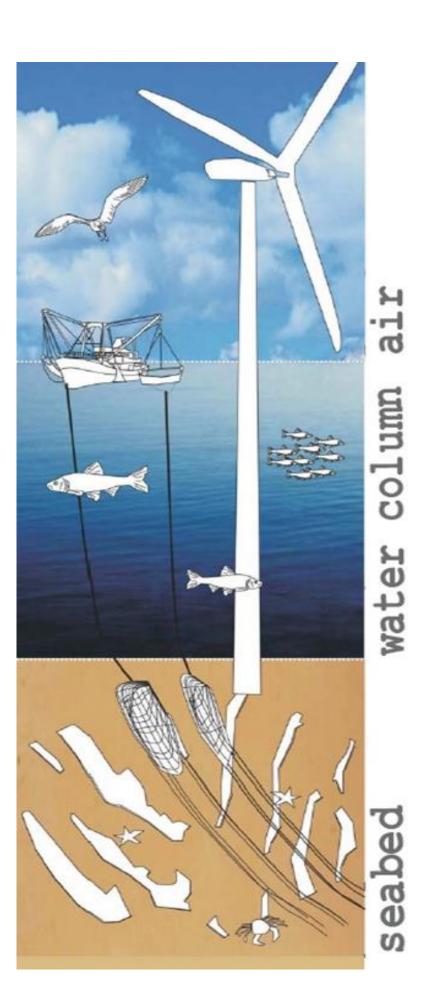
- 1. Legal basis: 1999 Law on the protection of the marine environment designating MPA's
- 2. Fishermen block coastal ports: authority conflict between nature protection + fisheries
- 3. Result: no designation of MPAs

### Problem:

- 1. No plan and no integrated vision
- 2. No process and no single co-ordinating authority
- 3. No real stakeholder participation

 Major lesson learned: secure co-ordinating authority, use science and involve stakeholders in decision-making





# MARINE SPATIAL PLANNING (MSP)

- GAUFRE project (2003-2004, report 2005)

### Challenges:

- What do we know and don't know: collect all scientific information (benthos, birds, fish, seabed, ...)
- Activities taking place at sea:
   analysis impacts conflicts –
   suitability maps
- Develop scenario's and visions for the future

Added value: visualisation – stakeholder participation multidisciplinary scientific approach

- North Sea Masterplan (2003-2005)
- 2003 Minister for the North Sea

North Sea Masterplan ('zonation' plan) initiated (2 phases)

Phase 1: assignment of main industrial zones (e.g. aggregate extraction & wind energy development)

Phase 2: designation of MPAs

**2005** approval by Council of Ministers

3 SPAs (Birds) and 2 SACs (Habitats) legally designated

## GAUFRE RESULTS

Scientific track – A1 publications

Public awareness track – accessible book + exhibitions

Policy track - international

 Additional scientific research worldwide (UGent: MSP & protection of UCH; MSP & game theory)



















#### TOWARDS A SPATIAL STRUCTURE PLAN FOR SUSTAINABLE MANAGEMENT OF THE SEA (GAUFRE)

#### on this cd-rom:

final report 'Towards a spatial structure plan for sustainable management of the sea (GAUFRE)' (2005)

'Sea versus Land': visualisation of the GAUFRE project, as part of the Mare Meum' exhibition at the 2nd International Architecture Biennale Rotterdam, 26th of May until 26th of June 2005, under the authority of the Vlaams Architectuurinstituut (VAi).

book 'A flood of space' (2005)







#### TENTOONSTELLING MARE MEUM

#### UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT 06.12.2005 tot 13.01.2006

De tentoonstelling Mare Meum presenteert een tweeledige benadering van de toekomstige ontwikkeling van de Belgische kust. Het GAUFRE onderzoeksteam introduceert nieuwe inzichten voor de exploitatie van de Noordzee. FLCextended toont M.U.D, een proactief ruimtelijk scenario voor het kustlandschap van Calais tot het Verdronken Land van Saeftinghe.

De Belgische Atlantic Wall scheidt bijna ononderbroken de zee van het polderlandschap. Met de kustbaan en de kusttramlijn als dragers, werden de 67 km Belgische kust onderworpen aan een overheersende toeristische exploitatie. Gedreven door speculatie, privaat initiatief en pragmatisme, transformeerde de Belgische kust tot een langgerekte, maar uiterst smalle, stedelijke entiteit. De druk van het exclusief wonen, (massa/toerisme, vrije tijd en recreatie op deze bandstad en op het achterliggende landschap neemt steeds toe. Agrarisch toerisme, vakantiedorpen en landschapsrecreatie veroveren beetje bij beetje het hinterland. Maar ook de zee is potentieel ontginningsgebied. Seascaping doet zijn intrede. Een integrale ruimtelijke aanpak van zowel de stedelijke als de natuurlijke landschappen dringt zich op.



















Een zee van ruimte, fragment uit cover boek. @ 2005 GAUFRE onderzoeksteam, Marttem Instituut, Universiteit Gent

#### M.U.D

ZEE VERSUS LAND

strook van 200 zeemijl vanaf de kustlijn.

GAUFRE onderzoeksteam, Maritiem Instituut, Universiteit Gent

DE INTENTIONELE DOORBRAAK VAN HET KUSTMEMBRAAN TER INDUCTIE VAN HET M.U.D TIJDPERK FLCextended, vrije associatie ontwerpers, Brussel

67 kilometer Belgische kust. Elke meter van deze toeristisch zwaar geëxploiteerde strook aan de Noordzee wordt door haar gebruikers beschouwd als hoogstpersoonlijk bezit. Een bezit waarvan de vele aspecten simultaan opcisbaar zijn. De Belgische kust wordt individueel geconsumeerd en is geenszins vastgeklonken aan welk collectief verantwoordelijkheidagevoel dan ook. Waar hyperindividualisme en belevingseconomie elkaar kruisen wordt Mare Nootrum Mare Meum.

Mare Meum wordt bedreigd. Met de mogelijkheid van een zondvloed en een aantal maatschappelijke fenomenen in het achterhoofd kristallineert een gemanipuleerd natellietbeeld op een tapijt, de voorafbeelding van een nieuw tijdperk, dat van het slijk. In het M.U.D-tijdperk wordt continu onderhandeld over de scheidingslijnen die voorheen vaste grenzen vormden. Geenzen tussen water, land en lucht maar ook tunsen bestemming en ontwikkeling. In het M.U.D-tijdperk worden de toegevingen aan het wasende water gecompenseerd door risicomanagement en lokale ultraverdediging. En elk punt binnen de M.U.D-sperzone is in staat zich economisch, cultureel en sociaal om te voormen of op te waarderen.

Het beeld is geen toekomstscenario. Het toont expliciet wat - weliswaar gefragmenteerd en verspreid - reeds alomtegenwoordig is. De verkaveling van de polders, de blank staande velden na een regenbui, de vakantiedorpen en tropical resorts, de rapporten rond de kustverdedigingstrategie, de stadsstranden.

Deie maatschappelijke tendensen – flood, capsular society en hyper-sconomy – werden door het ontwerpteam als ingrediënten opgepikt. Hoewel deze fenomenen gangbare denkbeelden zijn, staat nog niet vant in welke mate ze invloed zullen hebben op de toekomst. Ze voemen wel drie invalshoeken om vanuit de bestaande werkelijkheid te kilken naar een mouellijke werkelijkheid.

Het veranderende klimaat en de stijgende zeespiegel dwingen om ertoe de verhouding tussen land en water te herbekijken. Het fenomeen van de flood dezuit niet om overstromingsgevaar toat eoard, maar om de wisselverking tussen water en land en het effect van die wisselwerking op het grensgebied tussen beiden. Wat als we su eens niet zouden vasthouden aan een strikte scheidingslijn tussen land en water? In dat geval verandert de grenslijn in een

Decennia lang plannen we al met onze rug naar de zee. Planners beschouwden de zee als een eindeloos wateroppervlak, als een woestenij waartegen we ons moesten beschermen en tegelijk ook als een rijkdom die we zonder

beperkingen konden exploiteren. De Belgische 'Atlantic Wall' en de Nederlandse Deltawerken zijn daar goede

voorbeelden van. Toch speelt de zee een doorslaggevende rol in de ontwikkeling van elk kust- of deltagebied. De

toekomstige ambities op zee vragen om een plan voor het Belgische deel van de Noordzee. Het Gaufre-project in-

troduceert daarom een nieuwe kijk op de zee, namelijk een zee-georiënteerde manier van plannen. De tentoonstel-

Een eerste karakteristiek is het concept van de 'Mare Liberum'. In de 17de eeuw introduceerde de Nederlandse

jurist Grotius de "Mare Liberum" doctrine. Hij beschouwde de zee als vrij toegankelijk voor eenieder. Ze behoorde

toe aan niemand. De zeeën werden gemeenschappelijk en de vrijheidsgedachte prevaleerde, maar tegelijk werd de

doctrine ook een vrijgeleide voor ongecontroleerde exploitatie en uitbuiting. Aller kon. Op land vormt grondbezit juist het uitgangspunt voor elke vorm van plannen. Maar op zee geldt er geen eigendomrecht en door het diepge-

wortelde principe van de 'vrije zee' beschouwt eenieder de zee als zijn eigen territorium om te doen en laten wat

hij wil. Later wordt deze vrijheid beperkt door een exploitatie- en toezichtbevoegdheid van de kuststaten over een

Ten tweede kent de zee vele conflicten. Hoewel de zee oneindig uitgestrekt lijkt, is de territoriumdrift er zeer groot,

zowel van individuen als van staten. Elke gebruiker beperkt immers de mogelijkheden van een andere gebruiker.

De derde eigenschap is de huidige planningsmethodiek op zee. Sommige activiteiten op zee zijn reeds geregeld: de

internationale scheepvaartroutes, de zones voor militaire oefeningen, voor zand- en grind ontginning en de vissenj.

ling legt uit, vertrekkend van een analyse van de Noordzee, wat er zo specifiek is aan plannen op zee.

overgangsgebied waarbinnen de branding vrij kan spelen met tijd en ruimte. Afhankelijk van het achterliggende landschap, gulpt of zijpelt de zee via dijkdoorbraken het gecontroleerde overstromingsgebied in.

Capsules vormen de knopen van de netwerksamenleving. Ze bioden fysieke en mentale bescherming tegen een omgeving die als chaotisch en onveilig wordt beschouwd. In een wereld waar niet-plaatsen de boventoon voeren, pogen capsules echte plaatsen te zijn. Waar grote dijkdoorbraken de aansluiting op het overstromingsgebied waarborgen, ontstaan stedelijke oonglomeraten die als vestingen een zelfverdeeliging opwerpen. Als capsules in een landschap van water en modder kunnen deze versterkte strandkuststeden hun eigen identiteit ongemoeid verder ontwikkelen: Oostende – cultuurparadijs, Blankenberge – familiebadplaats, Knokke-Heist-Duinbergen – luxe-eiland. Steden binnen de overstromingszone kunnen zich tot watersteden ontwikkelen. Zij krijgen een "bad'-zijde en zullen geneigd zijn hun regelmatig met de zee verbonden binnenwaters te exploiteren.

De wereldeconomie evolueert eazendanel. De plaats waar iets geproduceerd wordt en de aard van wat aangeboden wordt, verandert continu. In het Westen verschuift het accent van een overaanbod aan gotandaardiscerde producten naar een minder materieel niveau: dat van de idee, het dezign en de ervaring. Hyper-aconomy slaat op die vervluchtiging van de coonomie. De evolutie van een goederen-naar data- en dienstenconomie zorgt ervoor dat de ponitie van de polders als landbouwzone - de reden waarom dit gebied op de zee gewonnen werd - achterhaald is. We hebben geen grond meer nodig voor onze economie. Binnen het overstromingsgebied vervangt een onzichtbaar raster de grondgebonden productie. Elk punt kan op elk moment van aard en functie veranderen.

M.U.D staat voor slijk, de substantie die water en land vermengt. Maar M.U.D staat ook voor Multi-User Dimension. Wanneer territorium en eigendom onderhevig worden aan de dynamiek van de zee, onderhandelen steeds andere belanghebbenden telkens opnieuw over wisselende punten binnen de conflictzone. Er zijn capsulos, als atmosferische bastions van controle en zelfverdediging. En er is het regelmatig overspoelde bastiengebied, waar mogelijkheden verschijnen en verdwijnen en alle controle relatief is. Mare Meun verbeeedt zich. Wat door iedereen en door niemand gegeerd en gedaimd wordt, wat er soms wel en soms niet is, is niet in regels te vatten. Dat achept vrijheid.

Deze regelgeving werkt echter niet structurerend of verbeeldend maar beperkt zich tot het organiseren van het bestaande gebruik aan de hand van regels, zoneringen, en juridische procedures. De zee werd daardoor langzaam aan een ruimte waar activiteiten plaats vonden waarvoor men op land geen weg meer wist. Het werd een dumplocatie voor oud oorlogstuig of voor afval. Het is echter niet langer houdbaar de zee te zien als een leegte die voor van alles kan dienen waar we op land geen raad en ruimte mee weten. Een zee-georiënteerd planningsdiscours kan dan oplousingen bieden.

Daarnaast moeten we ook rekening houden met het grenzeloze karakter van de zee. Het zeer dynamische systeem dat de Noordzee uiteindelijk is, laat zich niet in territoria afbakenen. Water en de organismes die erin leven storen zich niet aan deze grenzen. Vervuiling en afval trouwens ook niet. De dynamiek van de zee maakt haar onvoorspelbaar en moeilijk organiseerbaar. De zee leent zich daardoor niet voor een sectorale benadering en een gezoneerde inrichting, maar vraagt om integratie van de verschillende beleidsvelden in de overkoepelende visie voor de gehele Noordzee.

Een vijfde eigenschap is de driedimensionale opbouw van de zee. De complexiteit van het mariene systeem vergroot nog doordat verschillende dimensiex – bodem, waterkolom en luchtruim – elk verschillende gebruiken gelijktijdig op ĉenzelfde plek mogelijk maken. Deze drie lagen zijn bovendien sterk met elkaar verweven.

Tenslotte moeten we aanvaarden dat onze kennis over de zee zeer beperkt is. Zelfs als we toegang hebben tot alle beschikhare data. – het Belgische deel van de Noordzee is immers één van de meest bemonsterde delen ter wereld – weten we nog te weinig over de zee en de processen die er zich in af spelen. Daardoor kunnen we de impact van nieuwe ingrepen in het mariene milieu nog steeds niet goed inschatten. Er zal nog veel onderzoek moeten worden verricht om sefundeerde bedisningen te nemen over de toekomst van de zee.

#### MARE MEUM

CURATOR Katrien Vandenmariliere, directeur VA I ADVIESCOMITE Kethy Belgaseme, codedinator Getetegreerd Beheer van Kratge bieden, Bennard De Putter, afdelingshoold Affeling Waterseigen Kurt AWZ, Steven Jacobs, die kunsten tinschappen, Lode Jarasema, directeur op nast Hageschool voor WenK Sint-Lucas, Piet Lombsende, hoogken Henry van de Velde institut directeur op nast Hageschool voor WenK Sint-Lucas, Piet Lombsende, hoogken per Henry van de Velde institut directeur op 1 PROJECTIEMS GAUFRE onderzoologroop en FLOestended I MARE MEUM CONCEPT EN SCENDGRAFIE FLOestended I OPBOUW TENTOONSTELLING Patrick Tjikke Van Hoof I TAPUT Lano Carpets, Hardbake I ONTWERP TAPUT FLOestended I VIDEO EDITING Design is Dead, Antwerpen I OPNAMESTUDIO Champs d'Action, Antwerpen I VERTALING VOICE-OVER Gregory Ball I STEM Colin Clapson O Visama Architectuurinditust. Antwerpen, 2005

#### M.U.

ONTWERP EN VISUALISATIE Carl Bourgeoix, Marc Godts, Wim Van Der Vurst I ONDERZOEK EN FEEDBACK.
Nel Janssens, Charlotte Geldof, Koen Pauwels I TEKST Nel Janssens, Caroline Godssens

© FLCestended, Brussel, 2005

#### ZEE VERSUS LAND

COORDINATIE Frank Maes I ONDERZOEK EN ONTWERP Peter Vanden Abeele, An Vanhulle © GAUFRE onderzoeksgroep, Maritiem Instituut, Universiteit Gent, 2005

#### PRAKTISCHE INFORMATIE

De tentoomstelling is te bezichtigen in de gang en de tijdschriftenzaal van de Universiteitsbibliotheak van de Universiteit Gent (Boekentoren), Rozier 9, 9000 Gent. Van dinadig 6 december 2005 tot 13 januari 2006, van maandag tot vrijdag, telkens van 8u00 tot 17u00. De bibliotheek is gesloten van 24 december 2005 tot en met 2 januari 2006.

#### MARE MEUM NOCTURNE

PRESENTATIE VAN HET BOEK 'EEN ZEE VAN RUIMTE'

Op woensdag 14 december 2005 om 19u00 wordt een noctume georgankseed, ter gelegenheid van de presentatie en de overhandiging van het eerste esemplaar van het boek 'Een Zee van Ruimte'. Dit boek vormt de weergave van het nuimtelijk-analytisch en ontwerpdeel van het GAUFRE project. Grote aandacht gaat hierbij uit naar het ontwikkelen van een apacifieke methodologie voor ruimtelijke planning op zee.

#### TOP MEETING ON FUTURE REFERENCES

EEN TAFELGESPREK OVER INTERACTIEVE KUST EN COLLECTIEVE INTELLIGENTIE

Op vrijdag 13 januari 2006 wordt naar aanleiding van de M.U.D installatie een rondstafelgesprek georganiseerd. De aanwezigen worden uitgedaagd om de inzetbaarheid van het ontwerpmatig denken dat het dynamisch ruimtemodel M.U.D stuurt, kritisch te evalueren.

(enkel op uitnodiging – voor meer info bel +3210) 3 242 89 70 of mail info@val.be)

Mare Meum is een productie van het Vlaams Architectuurinstituut (VA), genaalseerd met de steun van de minister van Guituur van de Vlaamse Gemeenschap voor de Internationale Architectuurbikninak van Rotterdam 2005.

De tentocratelling Mare Meum in de Universiteitsbiblishteek van Gest is tot stand gekomen in ze menverking met de Universiteitsbiblishteek Gest en de Afdeling Communicate van de UGest, met de steun van het Directoraat generaal Leefmilieu van de Federsk Overheidsdienst Volksgerondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.

beeld coveriaffiche. M.U.D., momentopname uit een ruimtelijk scenario voor de Belgische kust. @ 2005 FLCestender



8

## MSP: ORIGIN IN NATIONAL INITIATIVES

- 2003 multiple zoning in the Irish Sea, leading to the Marine and Coastal Access Act in UK (2009) including i.a.: marine planning, marine licensing, marine conservation zones and establishment of the Marine Management Organization.
- 2003-2005 in Belgium the implementation of the <u>Master Plan for the North Sea</u>; followed by Germany with an amendment to the Federal Spatial Planning Act; The Netherlands with and Integrated Plan for the North Sea 2015.
- MSP has been taken up by <u>UNESCO</u> in November 2006 at the 1<sup>st</sup> Internat. Workshop on MSP organized by the Intergovernmental Oceanographic Commission and the Man and the Biosphere Program, resulting in "Visions for a Sea Change" (2007) and "MSP A Step by Step Approach towards Ecosystem-based Management" (2009) and "Evaluating Marine Spatial Plans" (2014); 2<sup>nd</sup> MSP Conference (2017): see: <a href="http://msp.ioc-unesco.org/">http://msp.ioc-unesco.org/</a>
- Followed by the **EU**, **CBD** and regional initiatives (e.g. **Baltic Sea, ICES, ...**) and transatlantic projects such as 'Cooperation Across the Atlantic for Marine Governance Integration' (CALAMAR, 2010-2011)
- EU: Green paper (2006); Blue paper (2007); Communication Commission (2008)

## **MSP EU**

### MSP Directive 2014/89/EU

- Objectives: sustainable development, growth maritime sector, ecosystem-based approach and promote coexistence of activities and uses. MS determine how the different objectives are reflected and weighted in their plans
- Minimum requirements:
- establish a MSP process and make a spatial plan(s) (plan deadline = 31.03.2021)
- ensure stakeholder and public participation
- share data
- ensure transboundary cooperation with other MS
- designate a competent authority(ies) (18.09.2016)



https://www.msp-platform.eu/

### MSP IN BELGIUM

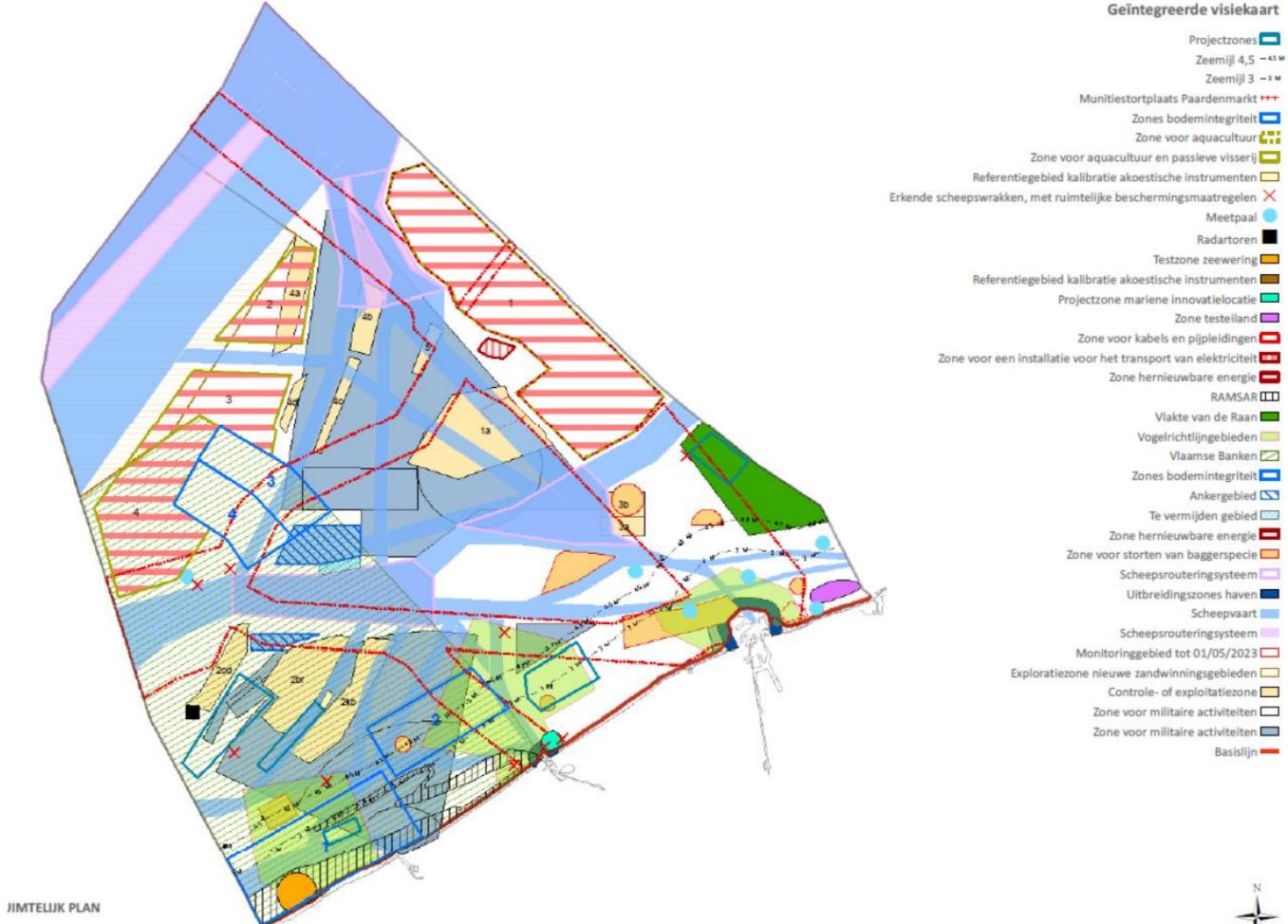
- **2012:** New federal **Minister of the North Sea** (same person as in 2003)
- Law of 20 July 2012 on the organization of MSP provides a legal basis for the MSP in the **Act** on the protection of the marine environment 1999, as amended

### MSP requires:

- Spatial analysis + a long term vision + review every 6 years
- Economic, social, environmental and safety objectives, with at least:
  - effective objectives;
  - indicators to achieve desirable objectives or changes of behavior.
- Measures, instruments and actions to implement the plan (Act 20 July 2012)
- MSP procedure adopted in Royal Decree of 13 November 2012
- Maritime spatial plan adopted by 2014 Royal Decree: stakeholder participation, public participation leading to a legally binding plan









## MSP IN BELGIUM: VISION 2050

- Basic MSP principles:
- 1. No private ownership in the marine space. The area remains a public good
- 2. Naturalness is a basic precondition for the development of the Belgian North Sea
- 3. The North Sea will continue to offer important functional uses to support well-being
- 4. In the future, the principle of multiple use will be the norm for all use of space



## MSP IN BELGIUM: VISION 2050

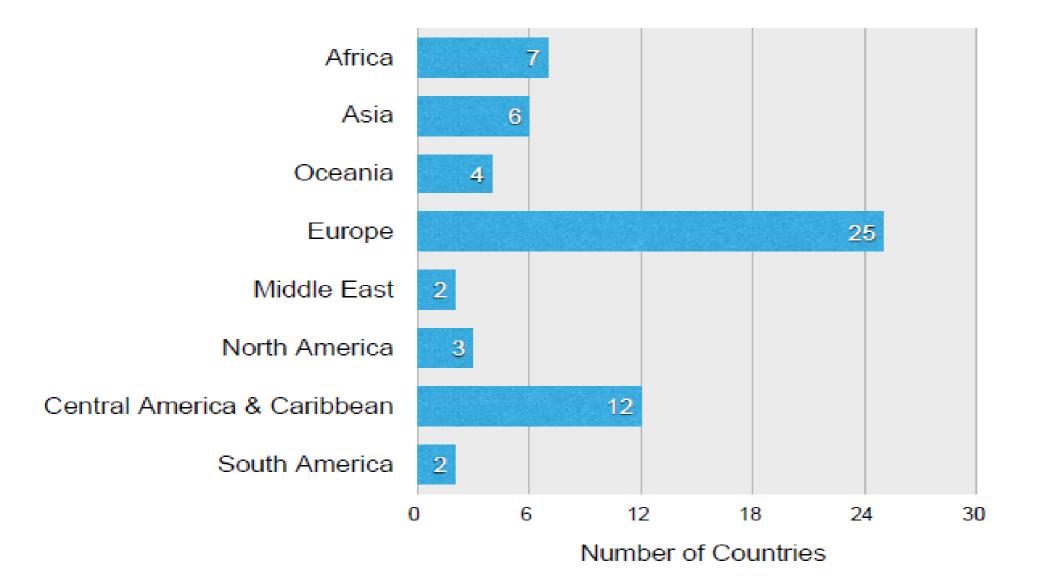
Think Tank North Sea is a neutral and unaffiliated body in which stakeholders from a wide range of backgrounds (science, policy, civil society and industry) should reflect on the sustainable development of the North Sea, based on current science and relevant to society's challenges.

http://www.thinktanknorthsea.be/en/about



## MSP WORLDWIDE

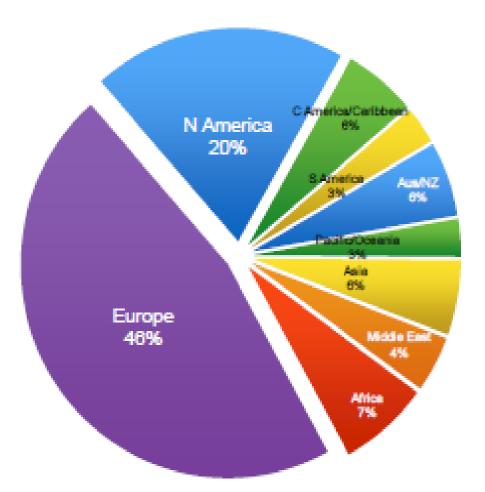
### Number of Countries with MSP Initiatives 2017



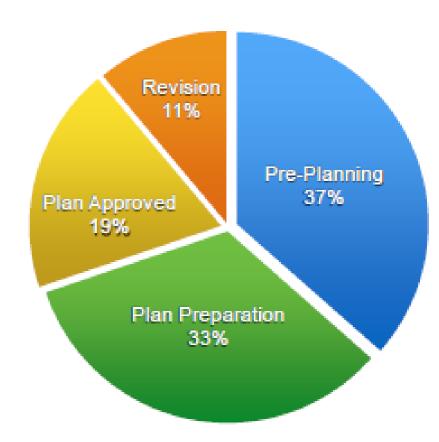
n = ≈60 countries



Source: Ehler Charles, UNESCO, Paris, 2017



Stage of MSP Initiatives



# BBNJ PROCESS UN

## (ABNJ: AREAS BEYOND NATIONAL JURISDICTION)

In Resolution 72/249 of 24 December 2017, the UN General Assembly decided to convene an Intergovernmental Conference to elaborate the text of an <u>international legally binding instrument</u> under the United Nations Convention on the Law of Sea on the <u>conservation and sustainable use of marine</u> <u>biological diversity of areas beyond national jurisdiction</u>, with a view to developing the instrument as soon as possible.

- marine genetic resources, including questions on the sharing of benefits;
- measures such as area-based management tools, including marine protected areas (+ marine spatial planning?);
- environmental impact assessments;
- capacity-building and the transfer of marine technology.



### **CONCLUSION**

Most interesting and rewarding research is based on:

- 1. Multi-disciplinary scientific cooperation (national & international)
- 2. Stakeholder involvement and participation in the course of the research, including policy representatives (local, regional, national)
- 3. To make a long lasting difference by contributing to policy and legislation, based on scientific research

Potential problems: funding

